

NARODNI
DOM
MARIBOR

KONCERTNA
POSLOVALNICA

Orkestrski cikel 2022/2023

1. abonmajski koncert

20. november 2022 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

KREMERATA BALTICA

GIDON KREMER, violina

GEORGIJS OSOKINS, klavir

GIEDRĒ DIRVANAUSKAITĒ, violončelo

Spored

Johann Sebastian Bach (1685–1750)

Koncert za čembalo št. 7 v g-molu, BWV 1058
(za klavir in orkester)

- I. (ni oznake)
- II. Andante
- III. Allegro assai

Georgijs Osokins, Kremerata Baltica

Gija Kančeli (1935–2019)

Middelheim za klavirski trio in godalni orkester

*Gidon Kremer, Giedrė Dirvanauskaitė,
Georgijs Osokins, Kremerata Baltica*

Miłosz Magin (1929–1999)

Stabat Mater za godalni orkester in timpane

Kremerata Baltica

Astor Piazzolla (1921–1992)

/ prir. Leonid Desjatnikov

Štirje letni časi v Buenos Airesu za violino in godala

- I. Poletje
- II. Jesen
- III. Zima
- IV. Pomlad

Gidon Kremer, Kremerata Baltica

Miłosz Magin (1929–1999) se je v zavesti širše glasbene javnosti utrdil kot izstopajoči pianist, specialist za Chopinovo glasbo. Toda Magin je v rodni Poljski poleg klavirja študiral tudi kompozicijo in dirigiranje. Odskočno desko za kariero pianista je predstavljala nagrada na 5. Chopinovem tekmovanju v Varšavi leta 1955, ki mu je odprla vrata na mednarodne koncertne podije. Po zaključku študijev leta 1957 je zapustil rodno deželo in nekaj časa prebival na Portugalskem, v Nemčiji in Angliji, dokler se ni leta 1960 za stalno nastanil v Parizu, kjer je sprva poučeval na Konservatoriju Sergeja Rahmaninova, nato pa še na Mednarodni univerzi za glasbo. Mednarodno kariero koncertnega pianista je nato prekinila huda prometna nesreča, v kateri si je Magin zlomil levo zapestje. Po nekajletni rehabilitaciji se je uspešno vrnil na koncertna prizorišča, za prestižno založbo Decca pa je pričel s snemanjem celotnega Chopinovega opusa, kar še danes velja za izstopajoč smemalni dosežek. Toda prav v času rehabilitacije se je Magin pričel bolj intenzivno znova posvečati tudi kompoziciji. V tej ni iskal novih, v tistem času izrazito aktualnih modernističnih poti, temveč je ostajal zavezan tradicionalnemu glasbenemu stavku z dovolj široko razprto harmonsko paleto, medtem ko je v ritmičnem pogledu prenekatero delo zaznamovano s poljsko folkloro. Kasneje kompozicijske dejavnosti ni več opustil, zato je njegov opus sorazmerno obsežen. Med drugim obsega številna klavirska dela, štiri klavirske sonate, zbirko za mlade pianiste, štiri klavirske koncerte, dva violinska koncerta, koncerta za violončelo in klarinet, dve simfoniji, balet in tudi vokalno-instrumentalna dela.

Skladba *Stabat mater* je nastala leta 1972, v njej pa skladatelj ni uglasbil znamenite marijanske himne o trpljenju matere ob pogledu na križanega Jezusa, temveč gre za instrumentalno delo, kar pomeni, da je skušal skladatelj osnovna razpoloženja tožbe naslikati zgolj z abstraktnimi glasbenimi sredstvi. Gre za umirjeno in molitvi namenjeno skladbo, v kateri sprva prevladujejo svetli odtenki visokih godal, ki pa vse bolj zapletajo harmonsko mrežo in dosežejo tudi dramatičen vrhunec z udarci na timpane, po katerih se vrnejo v izhodiščno razpoloženje.

Kljub temu, da so bili glasbeniški impulzi, ki jih je na svoji izobraževalni poti prejel gruzijski skladatelj **Gija Kančeli (1935–2019)** drugačni od tistih, ki so zaznamovali Magina, njuna glasba zveni presenetljivo sorodno, pri čemer gre glavni poudarek meditativnosti. Kančeli je študiral kompozicijo

v rodnem Tbilisiju. Po začetnih modernističnih poizkusih je kmalu našel svoj značilni glasbeni jezik, na katerega je najbrž podzavestno vplivala tudi vzhodna krščanska duhovnost. Oblika večine skladateljevih del tako raste iz napetosti med zvokom in tišino, ki se zdi izhodiščno stanje, iz katerega rastejo zvoki in jo skušajo prekriti, a ne tudi popolnoma zakriti. V skladbah prevladujejo meditativni in ritualni toni, za glasbeni tok pa so značilni ostri, blokovski prehodi med ekstremnimi emocionalnimi in dinamičnimi stanji. Posamezne epizode ostajajo fragmentarne, samo delno razvite, saj jih že takoj naslednji trenutek »pogoltno« kontrastno stanje. Zato kljub ostrim menjavam prevladuje občutek statičnosti, ki ga le še poudarjajo počasne, lenobne texture, ob katerih se je mogoče spomniti tudi na filmsko glasbo. Ob druženju raznolikega – meditativnega in dinamičnega, glasnega in tihega – pa velja omeniti tudi konstantne namige na glasbo preteklosti, ki prinašajo aluzijo na »izgubljeno harmonijo« ter s tem vzbujajo občutke nostalgčnosti. Glasba Kančelija se tako v vsebinskem pogledu giblje med vplivi zahodnoevropske glasbe zadnjih dveh desetletij ter izročila pravoslavne cerkve in kavkaške ljudske glasbe. V glasbeno-tehničnem smislu pa jo zaznamuje navdahnjena enostavnost, razpeta med minimalistične podtone in skorajda romantično pobarvano otožnost.

Skladba *Middelheim* sodi med skladateljeva zadnja dela – nastala je leta 2018 za klavirski trio, kasneje pa jo je skladatelj še razširil v varianto za klavirski trio in godalni orkester. Svoje delo je skladatelj posvetil zdravnikom bolnišnice Middelheim v Antwerpnu, kjer so ga leta 2016 tako rekoč obudili iz smrti. Skladba s svojimi tipičnimi liričnimi epizodami in meditativno razpotegnjenostjo sugerira na večna vprašanja o življenju in smrti.

Leta 1723 je **Johann Sebastian Bach** (1685–1750) nastopil službo glasbenega direktorja mesta Leipzig, kar je bilo v tistem času najprestižnejše in tudi zelo dobro plačano glasbeniško mesto. Skladateljev spisek zadolžitev je bil precej dolg – skrbeti je moral za glasbo v štiri glavnih leipziških cerkvah, bil je vodja orkestra na saškem dvoru v Dresdnu, obenem pa je vodil tudi društvo

Collegium musicum, v katerem so se zbirali amaterji in prirejali koncerte instrumentalne glasbe, večinoma v Zimmermannovi kavarni. Sklepati je mogoče, da je Bach vseh svojih sedem koncertov za čembalo napisal prav za takšne meščanske koncerte, čeprav dajejo mnogi zasnutki slutiti, da je o podobnih delih razmišljal že v času svojega službovanja v Weimarju (1708–1717) in Köthnu (1717–1723). V času službovanja v Weimarju se je tako njegov delodajalec, saški vojvoda Johann Ernst III., študijsko dalj časa mudil v Utrechtu, od koder je Bachu poslal zbirko nove italijanske glasbe, med katerimi so bili tudi slavni Vivaldijevi koncerti. Bach je poslana delala natančno preštudiral in kmalu pripravil vrsto transkripcij Vivaldijevih koncertov za solistična glasbila. Prav v teh delih lahko prepoznamo prve zametke za kasneje nastalih sedem koncertov za čembalo, godala in generalni bas, ki slogovno nedvomno veliko dolgujejo italijanski baročni glasbi. Tudi *Koncert za čembalo št. 7 BWV 1058* se izkaže za transkripcijo, saj gre za priredbo Bachovega v Köthnu nastalega *Violinskega koncerta v a-molu BWV 1041*. Delo je zasnovano v italijanski maniri, v treh stavkih hitro-počasi-hitro, v katerih se v dialogu izmenjujeta solist in godalni korpus. Toda od italijanskih zgledeov se koncert odmika v obravnavi tematskega materiala, saj tako orkester kot solist svoje predivo pleteta iz istega materiala, kar je še posebej očitno v prvem stavku. Solistični čembalo ima glavno besedo v počasnem stavku, v katerem predstavi resnobno, lirično temo, medtem ko finale poteka v obliki plesne gigue v 9/8 taktu. Kontrapunktično predivo pa je izrazito gosto, kar med drugim dokazuje že začetni orkestrski fugato.

Argentinski skladatelj **Astor Piazzolla** (1921–1992) se je sprva preživljal kot glasbenik v plesnih orkestrih, nato pa je pričel tudi s študijem klasične glasbe, pod mentorstvom znanega argentinskega skladatelja Alberta Ginastere. Leta 1954 je bila njegova simfonija nagrajena, podeljena štipendija pa mu je omogočila, da je obiskal Pariz. Tam je bilo prav gotovo najbolj usodno srečanje z znamenito skladateljsko pedagoginjo Nadio Boulanger, ki je mladega skladatelja usmerila v ustvarjanje tanga. Tako je Piazzolla kmalu razvil poseben tip tanga, in sicer »novi tango«, za

katerega je bilo značilno mešanje tradicionalnega plesnega ritma s kontrapunktičnimi elementi, ekstremno kromatiko, disonancami, elementi jazza in nenavadno instrumentacijo. Sprva je Piazzolla z novim tangom naletel na odpor v rodni deželi – celo velikemu literatu Borgesu Piazzolovi tangi niso bili po volji, mnogo bolje pa se je na njegova dela odzvala Evropa. Sredi sedemdesetih je Piazzolla zapustil Argentino in se nastanil v Parizu, kjer je po naročilu Mstislava Rostropoviča napisal *Sonato za violončelo* ter kasneje še *Koncert za bandeon in orkester*. Danes med njegova najbolj znana dela sodijo številne popularne tango melodije, med katere gotovo lahko prištevamo tudi *Oblivion* in *Libertango*.

Piazzolla je leta 1960 ustanovil svoj značilni kvintet, v katerega je vključil bandoneon, violino, električno kitaro, klavir in kontrabas. Skladba *Štirje letni časi v Buenos Airesu* izrablja prav značilno

zvočnost takšnega kvinteta, nastajala pa je v daljšem obdobju. »Poletje« je nastalo za gledališko igro Alberta Rodrígueza Muñozza *Zlati lasje*, štiri leta kasneje je nastala »Jesen« in še leto kasneje preostala dva stavka. Vse štiri skladbe je Piazzollov kvartet le redko izvajal v celoti; takšna praksa je postala utečena šele kasneje, ko so vse štiri skladbe v celoto povezovale drugačne zasedbe. Tako je v poznih devetdesetih letih prejšnjega stoletja slavni violinist Gidon Kremer poprosil ruskega skladatelja Leonida Desjatnikova za priredbo Piazzollove suite. Desjatnikov je svojo instrumentacijo domislil z mislijo na vzporednice z Vivaldijevimi *Štirimi letnimi časi*, od tod prepoznamo tudi kak Vivaldijev citat, osrednja virtuozna vloga pa je namenjena violini.

Gregor Pompe

KREMERATA BALTICA

Prejemnik nagrade grammy, komorni orkester Kremerata Baltica, ki ga je leta 1997 ustanovil priznan violinist Gidon Kremer, velja za eno najizrazitejših in najvidnejših mednarodnih zasedb Evrope. Maestro Kremer je namenoma izbral mlade, navdušene glasbenike, ki znajo pregnati strah pred igranjem v orkestru, s katerim se soočajo številni profesionalni orkestrski glasbeniki. Jedro umetniške osebnosti Kremerate Baltice je njen kreativni pristop k programiranju, ki pogosto sega izven ustaljenih poti. S tem pa je botroval nastanku številnih svetovnih premier del skladateljev, kot so Arvo Pärt, Gija Kančeli, Pēteris Vasks, Leonid Desjatnikov in Aleksander Raskatov.

V svojih petindvajsetih letih ustvarjanja je orkester nastopil na več kot tisoč koncertih, v več kot petdesetih državah in več kot šeststo mestih. Njihov široko zastavljen in skrbno izbran repertoar je posnet na številnih, izjemno priznanih posnetkih. Album s posnetki del M. Weinberga pri Založbi ECM je bil leta 2015 nominiran za nagrado grammy, leto zatem pa so za posnetek

Šostakovičevih klavirskih koncertov z Ano Vinitskajo prejeli nagrado echo klassik. V letu 2020 je njihov posnetek Weinbergovih simfonij št. 1 in 2, kjer so združili moči s Simfoničnim orkestrom mesta Birmingham in dirigentko Mirgo Gražinytė-Tyla, prejel nagrado revije Gramophone.

V letu 2020 se zaradi pandemije koronavirusa člani zasedbe niso mogli sestajati, vaditi, nastopati ali potovati po svetu kot običajno. Kljub temu člani orkestra, ki živijo v različnih državah, niso izgubili močne želje po izvajanju glasbe in razveseljevanju občinstva. Glasbeniki, ki živijo v Litvi, so pričeli s pripravo programov in izvajanjem koncertov v svoji državi, tisti, ki živijo v Latviji, so nastopali v Latviji in Estoniji. Tako sta znotraj Kremerate Baltice nastali še Kremerata Lithuanica in Kremerata Lettonica.

Kremerata Baltica je tudi posrednik, preko katerega Gidon Kremer deli svoje bogate umetniške izkušnje z novimi generacijami, obenem pa promovira in navdihuje glasbeno in kulturno življenje v baltških državah.

GIDON KREMER

Gidon Kremer se je med vodilnimi svetovnimi violinisti podal na eno izmed verjetno najbolj neustaljenih kariernih poti. Rojen je leta 1947 v Rigi, njegova prva učiteljica violine sta bila oče in dedek, oba priznana godalca. Izjemno hitro je napredoval ter pri 16. letih prejel prvo nagrado Republike Latvije. Dve leti zatem se je pričel učiti pri Davidu Ojstrahu na Moskovskem konservatoriju. Prejel je številne prestižne nagrade, med njimi tudi nagrado Kraljice Elizabete leta 1967 v Bruslju, nagrado na Mednarodnem glasbenem tekmovanju v Montrealu leta 1969 ter prvi nagradi na Paganinijevem (1969) in na mednarodnem tekmovanju Čajkovskega (1970).

V preteklih petih desetletjih je vzpostavil in ohranil svetovno prepoznavnost kot eden najizvirnejših in zanimivih umetnikov svoje generacije. Nastopil je na skoraj vseh najpomembnejših koncertnih prizoriščih, tako na recitalih kot z največjimi orkestri Evrope in Severne Amerike, ter sodeloval z mnogimi največjimi dirigenti preteklega stoletja.

Repertoar Gidona Kremerja je nevsakdanje širok in presunljivo raznolik. Zaobjema celoten spekter mojstrovini obdobja klasicizma in romantike kot tudi glasbe vodilnih skladateljev 20. in 21. stoletja, kot so Berg, Henze in Stockhausen. Prav tako se je zavzemal za dela še živečih ruskih in vzhodnoevropskih skladateljev ter izvedel številne premiere njihovih del, med katerimi so mnoga posvečena prav njemu. Njegovo ime tesno povezujemo s skladatelji, kot so Alfred Schnittke, Arvo Pärt, Gija Kančeli, Sofia Gubaidulina, Valentin Silvestrov, Luigi Nono, Edison Denisov, Aribert Reimann, Pēteris Vasks, John Adams, Victor Kissine, Michael Nyman, Philip Glass, Leonid Desjatnikov in Astor Piazzolla, čigar dela izvaja tako, da spoštuje tradicijo, hkrati pa jih oživlja in navdihuje s svežino in izvirnostjo. Lahko trdimo, da noben drug solist primerljivega mednarodnega slovesa ni naredil toliko za promocijo sodobnih skladateljev.

Izjemno profiliran umetniški izraz potrjuje tudi več kot 120 albumov. Številni posnetki so zaradi izjemnih interpretativnih uvidov prejeli

prestižne mednarodne nagrade in priznanja, kot so *grand prix du disque*, nagrado nemških glasbenih kritikov, nagrado Ernst von Siemens, nemški državni križ zaslug, nagrado Chigianove glasbene akademije, moskovsko nagrado *triumf* (2000), nagrado Unesca (2001), nagrado *saeculum Glashütte Original* v Dresdnu (2007), nagrado Rolfa Schocka za glasbene umetnosti v Stockholmu (2008), nagrado za življenjsko delo na Glasbenem festivalu Istanbul (2010) ter *Una Vita Nella Musica*, nagrado Arturja Rubinsteina v Benetkah leta 2011. Leta 2016 je prejel najprestižnejšo izmed vseh, nagrado *praemium imperiale*, ki velja za vzporednico Nobelove nagrade za področje glasbe.

Leta 1997 je Gidon Kremer ustanovil komorni orkester Kremerata Baltica, v katerem vzgaja izjemne mlade glasbenike iz treh baltških držav, Estonije, Latvije in Litve.

Leta 2015 so pri založbi Deutsche Grammophon izdali album *New Seasons*, z deli Philipa Glassa, Arva Pärta, Gije Kančelija in Šigeruja Umebajašija ter pri založbi ECM posebno izdajo s Patricijo Kopačinskajo, ob 80. obletnici rojstva Gije Kančelija. Oba albuma sta bila izjemno dobro sprejeta s strani kritikov in široke mednarodne javnosti.

Ob 70. rojstnem dnevu Gidona Kremerja je založba Deutsche Grammophon izdala omejeno izdajo dvaindvajsetih zgoščenk, na katerih so zbrani posnetki vseh posnetkov del za violino, ki jih je umetnik naredil za to založbo, ter dva konceptualna albuma s Kremerato Baltico. Založba ECM je ob jubileju izdala posnetke vseh Weinbergovih komornih simfonij.

Prav posebno je Kremer predan odkrivanju del skladatelja Mieczysława Weinberga. V letih 2019 in 2021 sta izšla dva albuma z orkestrskimi in komornoglasbenimi deli.

Gidon Kremer igra na violino Nicole Amatiya iz leta 1641. Je avtor štirih knjig, zadnja izmed njih, *Pisma mlademu pianistu*, je izšla leta 2013. Njegova dela so bila prevedena v številne jezike in odsevajo širino njegovega umetniškega stremenja in estetskih pogledov.

Napovedujemo in vabimo

KVARTET TARTINI

6. december 2022 ob 19.30,
dvorana Union, Maribor

2. koncert Komornega cikla in za izven

*Sporod: Giuseppe Tartini, Ludwig van Beethoven,
Bedřich Smetana*

Kvartet Tartini, foto: Nataša Fejton

ORKESTER SLOVENSKE FILHARMONIJE

DOUGLAS BOYD, dirigent
JAKA MIHELAČ, bariton

15. december 2022 ob 19.30, dvorana Union, Maribor

2. koncert Orkestrskega cikla in za izven

Sporod: Ralph Vaughan Williams, Uroš Krek, Jean Sibelius

Orkester Slovenske filharmonije

Douglas Boyd

Jaka Mihelač

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor

Uradne ure: od ponedeljka do petka, od 10. do 13. ure ter uro pred vsako prireditvijo.

Dvorana Union: uro pred vsako prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000

✉ vstopnice@nd-mb.si; **spletni nakup vstopnic:** <https://nd-mb.mojekarte.si/>

📘 www.facebook.com/narodni.dom.maribor

🌐 www.nd-mb.si

**Radio
Maribor**

**VEČER
RADIO CITY**